

כדי לקדם את בניין בית המקדש,
אני מקבל על עצמי בלי נדר

כדי לקדם את בניין בית המקדש,
אני מקבל על עצמי בלי נדר

כדי לקדם את בניין בית המקדש,
אני מקבל על עצמי בלי נדר

כדי לקדם את בניין בית המקדש,
אני מקבל על עצמי בלי נדר

כדי לקדם את בניין בית המקדש,
אני מקבל על עצמי בלי נדר

כדי לקדם את בניין בית המקדש,
אני מקבל על עצמי בלי נדר

כדי לקדם את בניין בית המקדש,
אני מקבל על עצמי בלי נדר

כדי לקדם את בניין בית המקדש,
אני מקבל על עצמי בלי נדר

כדי לקדם את בניין בית המקדש,
אני מקבל על עצמי בלי נדר

כדי לקדם את בניין בית המקדש,
אני מקבל על עצמי בלי נדר

"שמריהו", לחשה האם, " הם מתחילים..." איל הברזל העצום ניגש למלאכה, מתחיל לזעזע בנגיחותיו את החומה האדירה. מעל למגדלי המצודה שפכו המגינים הזועמים זפת רותחת, שמן רותח, ירו חיצים, אך הרומאים כבר מצאו להם דרכי הגנה, ובכל מקרה, על כל חייל שנהרג קמו ועמדו עשרה.

שמריהו הביט אל המקדש, בחצרו התנהלה עבודת הקודש כאילו אין מלחמה, כבשים לקורבן כבר לא היו, הרעב הרג את כולם, אבל הכוהנים לא נכנעו. מדי פעם נפל אחד מהם, מחץ או אבן קלע, אך מיד ניצב תחתיו אחר לתפוס את מקומו.

שמריהו נכסף לעמוד בעזרה, להציץ, אולי יראה את פאר מנורת הזהב המאירה על סביבותיה, אולי יזכה לחוש בקדושה השורה, אולי יזכה לראות את השולחן, הניצב עתה מיותרם ללא הלוחמים.

נכסף לראות את מזבח הנחושת הניצב ענק על מקומו, את הכוהנים העולים ויורדים בו, מי לדשן, מי להקריב, נכסף לחזור לימי קדם, עת לקחו אביו ברגל לראות ביפי המקום.

מלמעלה, נראה הר הבית היטב. כשהיה קטן, נהג אביו לספר לו על הורדוס, איך הרג את גדולי ישראל וככפרה החליט לבנות שוב את בית המקדש, סיפר לו על חוכמתו של יהודה בן בבא שייעץ לו איך לקבל את רשותה של רומי, סיפר לו על מלאכת הבנייה העצומה.

שמריהו נזכר בסירוי, תיאר לעצמו את העיר והמקדש איך נראו טרם החלה המלחמה הארורה הזו, רחובות מטופחים, כיכרות נאים, מחלפים שנועדו להקל על העומס בכניסה להר הבית, נזכר בשערי חולדה המעוטרים כולם בצורות מן הצומח ביפי שאין שני לו, נזכר איך היה עומד למטה, ליד השערים ומביט למעלה, על ה"סטיו" – אולם העמודים המתנשא מעל, אל העמודים המפותחים שסותתו באבני האולם החיצוניות, נזכר בגשרים האדירים והיפים, פאר בנייה עולמי שבנה הורדוס, והביט כעת על ההר השמש, על החורבות הפזורות סביביו, וידע, שעוד מעט... עוד מעט... תיפרץ גם החומה הזו...

ואז... לא יעמוד עוד כלום בפני הרומאים, אחיו מזי הרעב לא יוכלו לגבור עליהם בקרב פנים אל פנים, אז שוב יראו הררי נרצחים בכל פינה, לבו כאב, הוא פחד, פחד באמת ובתמים...

אמו חיבקה ואימצה אותו אל ליבה, כמו קוראת את מחשבותיו, וכך, חבוקים, הם ניצבו מביטים אל המלחמה המתרחשת תחת רגליהם.

לפנות ערב, כבשו הרומאים את החקרא. בניסיון אחרון לעצרם, פינו המגינים את אולמות העמודים, לאחר שקשרו לכל עמוד לוח עץ מצופה גופרית וזפת, נתנו לרומאים לחדור אליהם ולאחר מכן הבעירו את האולם.

מאות רומאים עלו באש, אך נקודת ההגנה היחידה שלפני המקדש עצמו נפלה.

בבוקר עלו הרומאים על החומה, קרב אדירים התרחש כל היום, המגינים לחמו בחירוף נפש ממש, יודעים שקריאתם "למען בית מקדשנו" הפכה כעת ממשית, כי על הבית עצמו הם לוחמים. כאריות הסתערו על הרומאים, הורגים בהם עוד ועוד. אך הרומאים, מעודדים מהצלחתם ויודעים כי זהו כמעט המחסום האחרון של טרם ניצחון, לא עצרו, שולחים מאה תחת כל הרוג.

החומה בת מאות השנים, הפחידה אותו, הוא צעד לידה, כמו מנסה לאמוד את עוצמתה בטרם יבלע בעיר עליה היא שומרת. השמש יקדה בעוז, כמו מנסה לשרוף את כל אשר השאיר טיטוס.

ערב תשעה באב, והוא, יצחק, ילד צעיר, צנום, צועד וספר ה"קינות" תחת בית שחיו, פוסע אל הכותל – השריד העתיק, הסמל היחיד שנותר מאותו בניין נפלא.

הוא לא הבין על מה מתאבלים, לא כל כך קלט את המשמעות, כל ההסברים והסיפורים רק בלבלו אותו יותר, "מה היה אותו בית מקדש עליו אני אמור לבכות הלילה?" ומדוע יבין?

החום עיף אותו, הוא התיישב למרגלות החומה, מניח לשמורות עיניו להיסגר ונרדם.

הם גרו בעיר התחתונה, סמוך לבית המקדש. שערי העיר סגורים, אין יוצא ואין בא, המוני הרומאים צרים על העיר, מאיימים בכל רגע לפרוץ את החומה האחרונה שנותרה לפליטה, מדי פעם חלפה בליסטראה מאיימת מעל ראשו, ונחתה אי שם, נוטלת עמה עוד בניין או עוד כמה יהודים מזי רעב.

אביו כבר לא היה בין החיים שעה ששמריהו סובב לו רעב בסמטאות העיר, מחפש אחר איזה עשב שאולי עוד נותר להחיות את נפשו הכמהה למעט אוכל.

לפני שיצא, ראה את אמו מוציאה ממקום מחבוא את פירורי הלחם האחרונים, ידע שזה לא יספיק ויצא, לא רצה לראות בצערה, והיא... הביטה אחריו בצער אין קץ, מקור דמעותיה כבר יבש מזמן.

לאחר מות בעלה ושלושת ילדיה היקרים לה כל כך, רק שמריהו נותר לה, אם לא לוקחים בחשבון את ידידה, שאין יודעים מה עלה בגורלו.

קול שאון הגיע לאוזניו, שאון מאיים, הוא רץ לעבר הקולות...

"החומה נפרצה...", "הרומאים פרצו..." נחשולי שלדי אדם, עור ועצמות, רצו בכיוון ההפוך לכיוון ריצתו, ה-ר-ו-מ-א-י-ם פ-ר-צ-ו-ו...

למרות גילו, ידע שמריהו מה יקרה כעת. למרות גילו, הוא הספיק להציץ מבעד לסדק בחומה, סדק שרק ילדי ירושלים יודעי כל ידעו עליו, ראה את גלי ההרג וההרס שהותירו הרומאים אחרי שפרצו את החומות הראשונה והשנייה, וידע שזה מה שיקרה עכשיו.

הוא הביט לאחוריו, הר הבית התנשא שם במלוא הדרו, לצידו מצודת החקרא הנודעת. הוא רץ לשם, לא מביט על שום דבר אחר, הוא רץ, שוכח מרעב או צמא. קרבות אחרונים ניטשו בין אחרוני מגיני העיר שעוד נותרו לבין חיילי רומי מדושני העונג, מקושקשי שריון ואחוזי חניתות. מדי פעם שמע צעקה אחרונה של מאן דהוא, הרומאים התקדמו...

הם שטפו פנימה בלא מעצורים, ועצרו ליד מצודת החקרא. "היהודים האלו", סינן מפקד רומאי, "עקשנים כפרד, ראה גם ראה, אוכל לא ראו זה חודשים ועדיין נלחמים הם כאריות, לולא כבשנו היום את החומה, כי אז הייתי נוטש את המערכה וחוזר לרומי..."

אותה שעה, כבר היו שמריהו ואמו בעיר העליונה, מביטים אחוזי תדהמה על ההרס שכבר הספיקו הרומאים לגרום טרם ניגשו לכבוש את החקרא.

אתר תנועת אריאל – מאגר הפעולות והצ'ופרים

כל היום נמשך הקרב בחצר. כל היום כולו, כאשר בבית עצמו ממשיכה העבודה. שמריהו כבר לא הביט, אותה שעה כבר כבד עליו הרעב והוא רבץ כמתעלף תחת קורת גג כלשהי. החום העיר אותו, חום עצום, חום שכמוהו לא הרגיש מאז עמד על דעתו. הוא יצא במרוצה. א-מ-א, ה-מ-ק-ד-ש ב-ו-ע-ר!! !!

להבות אש ענקיות עלו אל על, המקדש בער כולו, שמריהו החל לבכות, אך לא לבדו, אלפי אנשים עמדו, מביטים על הזוועה בוכים ביללה... הן על המקדש נלחמו, עליו סיכנו נפשותיהם, עליו שכלו אתבניהם ובנותיהם, עליו נהרגו בעליהן ונשותיהם, ה מ ק ד ש ב ו ע ר...

ושמריהו נפל מתעלף...

יצחק התעורר ועיניו שטופות דמעות...

הוא נשא עיניו, מחפש את האש, את הלהבות, את הרומאים המשתוללים,

אך כל שראה היה יהודים צועדים, לבושי נעלי בד, פניהם עצובות והם צועדים אל הכותל המערבי...

הוא קם והחל לצעוד, משחזר במוחו את החלום, את פאר המקדש, את הקדושה, את השראת השכינה שהיתה בו, את יפי המנורה, את עוצמת הצער שראה על פני היהודים המביטים מהעיר העליונה אל המקדש הבווער, ומבלי משים החלו הדמעות לשטוף שוב את פניו.

כעת, הבין את הצער, ידע והרגיש את החורבן בלבו פנימה.

"איכה ישבה בדד", חשב לעצמו פוסע בסמטאות שהיו פעם עמוסי יהודים צועדים לבית המקדש וכיום ערבים מציגים בהם את מרכולתם לראווה.

לאחר שהחריבו הרומאים את בית המקדש, לא היה עוד כוח ביהודים ללחום והם נכנעו בפני הרומאים אשר הסתערו על העיר העליונה.

לפני שהחריב את בית המקדש, קיים טיטוס אסיפה של מפקדי הצבא, ושאל: האם להחריב את הבית הזה, שהיה אחד המבנים המופלאים בתבל, או לא. אולם הידיעה שכל זמן שלא יחריבו, לא יכניע את היהודים וכן לחצם העצום של מפקדי צבאו שסירבו להשלים עם הרעיון שהדבר שבגינה הקריבו קרבנות כה רבים – יישאר על עמדו, הביאה את טיטוס להחליטה להחריבו. ומאז חורבן הבית לא נותר לנו אלא להתפלל בכוונה רבה לקב"ה,

"הי רצון מלפניך ה' אלוקינו ואלוקי אבותינו, שיבנה בית המקדש במהרה בימינו ותן חלקנו בתורתך. ושם נעבדך ביראה כימי עולם וכשנים קדמוניות."

"משחרב בית המקדש רבו פרושים בישראל ולא היו אוכלין בשר ולא היו שותין יין.

ניטפל להן ר' יהושע: אמר להן: בני, מפני מה אין אתם אוכלים בשר?

אמרו לו: נאכל בשר, שבכל יום היה תמיד קרב על גבי המזבח ועכשיו בטל?

אמר להם: מפני מה שאין אתם שותין יין?

אמרו לו: נשתה יין, שמחנו היה מתנסך על גבי המזבח ועכשיו בטל?

אמר להם: אף תאנים וענבים לא נאכל, שמחם היו מביאים ביכורים בעצרת,

לחם לא נאכל שמחנו היו מביאים שתי הלחם ולחם הפנים.

מים לא נשתה, שמחם היו מנסכין בחג!

שתקו.

אמר להם: שלא להתאבל כל עיקר אי אפשר, שכבר נגזרה גזירה:

ועוד: להתאבל יותר מידי אי אפשר - שאין גוזרין גזירה על הצבור

אלא אם כן רוב צבור יכולין לעמוד בה,

אלא כך אמרו חכמים:

סד אדם את ביתו בסיד ומשייר דבר מועט, זכר לירושלים

עושה אדם כל צרכי סעודה, ומשייר דבר מועט...

עושה אשה כל תכשיטיה, ומשיירת דבר מועט...

שבאמר (תהלים קלז): "אם אשכחך ירושלים תשכח ימיני" וכו' ...

כל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה,

שבאמר, "שישו את ירושלים וגילו בה כל אוהביה, שישו אתה משוש כל המתאבלים עליה"

תוספתא, מסכת סוטה, פרק ט"ו, ה'.